

5,29 δισ.

πωλήσεις φαρμάκων
το 2013

858 ΕΚ.

Παραγωγή φαρμάκων
στην Ελλάδα το 2012

140.000

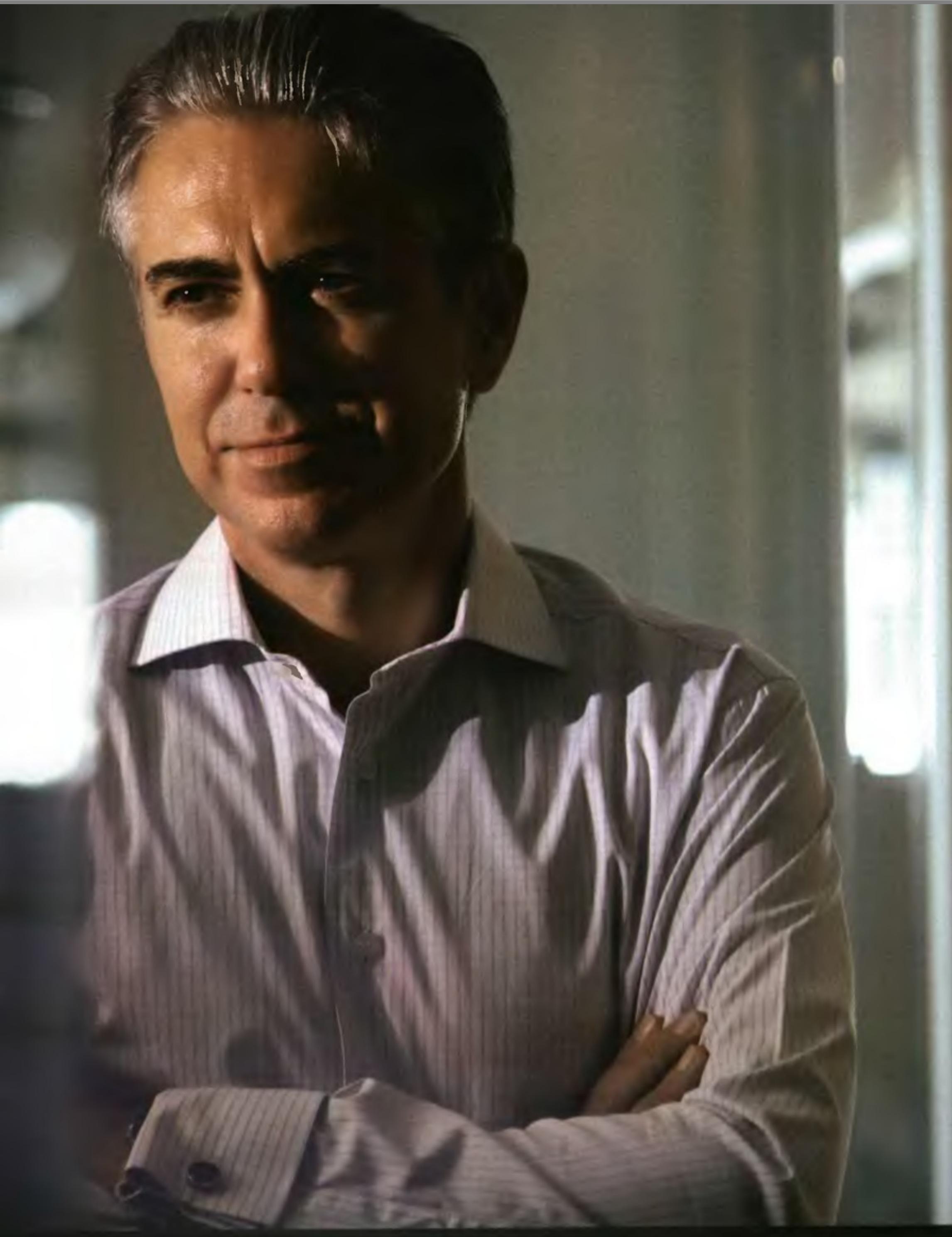
άτομα στον χώρο
της υγείας

Ο ΧΗΜΙΚΟΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ **Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ**

Του Σωτήρη Δανέζη

Είναι δύοκολο να φανταστείς ότι ο πρόεδρος του Συνδέσμου Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (ΣΦΕΕ) και αντιπρόεδρος και γενικός διευθυντής της Novartis Hellas ξεκίνησε από τα... πετρέλαια! Η επαγγελματική οιαδιοδρομία του **Κωνοταντίνου Φρουζί** είναι πλούσια και πολυποίκιλη. Σε όλες τις διοικητικές θέσεις που κατείχε, από το 1985, σε διαφορετικές βιομηχανίες και επιχειρηματικούς τομείς, από τα καλλυντικά και τις τηλεπικονωνίες ως τα φάρμακα, ο πικιούχος χημικός φαίνεται ότι έχει βρει τη «μυστική» συνταγή της επιτυχίας. Φυοϊκά το βιογραφικό του δεν αναφέρει την οικογενειακή περιπέτεια που ομάδεψε τη ζωή και την καριέρα του. Η αγορά των γνωρίζει ως *Manager of the Year* το 2012 και πρόεδρο του ΣΦΕΕ που θα πει τα πράγματα με το όνομά τους, ακόμα και αν συνομιλητής του είναι η εξουσία...

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΦΕΕ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ NOVARTIS HELLAS ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΡΟΥΖΗΣ

FORTUNE: Είστε σε πόλεμο με την κυβέρνηση;

Κωνσταντίνος Φρουζής: Δεν είμαστε σε πόλεμο, είμαστε όμως σε μια διαδικασία που προσπαθούμε να πείσουμε την πολιτεία ότι αυτό το οποίο οφείλουμε να χτίσουμε στην Ελλάδα θα πρέπει να είναι πιο βιώσιμο, από το να παίρνουμε συγκυριακά μέτρα τριψήνου ή εξαμήνου. Έχουμε αποφασίσει πως πρέπει να στηρίξουμε τη χώρα ως βιομηχανία, ως εκ τούτου πρέπει να πολεμήσουμε για τις θέσεις μας, που πιστεύουμε ότι είναι σωστές. Δεν χτίζεται ένα περιβάλλον στην υγεία με rebates και clawbacks. Χτίζεται με περισσότερη προσπάθεια, με οριζόντια τουλάχιστον τρία έως πέντε χρόνια, με πολὺ συγκεκριμένες δομικές μεταρρυθμίσεις στην υγεία, στα φάρμακα, στα νοσοκομεία κ.λπ.

Δεν θα έπρεπε να υπάρχει ένα «νοικοκύρεμα» στη φαρμακευτική δαπάνη; Σαφώς. Πριν το 2009 η δημόσια φαρμακευτική δαπάνη ήταν περίπου στα έξι δισ. ευρώ. Πέρυσι φτάσαμε στα 2,8 δισ. ευρώ, κάτω από τα μισά, και φέτος ο στόχος είναι τα 2 δισ. ευρώ, δηλαδή το ένα τρίτο. Σήμερα η κατά κεφαλή δαπάνη στην Ελλάδα είναι 180 ευρώ, λίγο πάνω από το μισό από τον μέσο όρο της Ευρώπης των «28», που είναι τα 300 ευρώ. Μέσα σ' αυτές τις 28 χώρες βρίσκονται και εκείνες του πρώτην ανατολικού μπλοκ, όπου το προσδόκιμο ζωής είναι δέκα χρόνια μικρότερο από αυτό της δυτικής Ευρώπης. Πηγαίνουμε σαν εκκρεμές, από το ένα άκρο στο άλλο. Από τη μία υπερβολή στην άλλη υπερβολή, αυτήν της συρρίκνωσης.

Θα έλεγε κανείς ότι διαμαρτύρεστε τόσο έντονα γιατί το πάρτι για τις φαρμακευτικές τελείωσε... Το πάρτι έχει τελειώσει εδώ και καιρό, έχει τελειώσει για την Ελλάδα, για την υγεία και για τις ασφαλιστικές – πάντα υπάρχουν εξαιρέσεις. Αυτό για το οποίο διαμαρτυρόμαστε εδώ και περίπου δύο χρόνια είναι ότι πρέπει να μην πάρουμε ακραίες μηδενιστικές αποφάσεις κατά της επιχειρηματικότητας και των ασθενών στην Ελλάδα.

Τι σημαίνει η μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης;
Πρακτικά σημαίνει ότι ο Έλληνας δεν βρίσκει και δεν θα βρίσκει κάποια φάρμακα επειδή δεν υπάρχει προ-ϋπολογισμός. Σημαίνει ότι η πολιτεία, για να πετύχει τους στόχους της στη μείωση της δαπάνης, αυξάνει τα ποσοστά συμμετοχής, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές ομάδες ασθενών, δημοσίες τα 2 με 2,5 εκατ. ανα-σφάλιστοι, χωρίς τη δυνατότητα πρόσβασης σε φάρμα-κα. Σημαίνει μια συμπίεση του κόστους του φαρμάκου κάτω από τα επιτρεπτά επιχειρηματικά όρια, με συνέ-πεια κάποια φάρμακα να μην μπορούν να κυκλοφορή-σουν στην Ελλάδα.

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να γίνει; Σήμερα ο προϋπολογισμός για τα φάρμακα στην εξωνοσοκομειακή δαπάνη είναι 2 δισ. ευρώ. Αυτό το ποσό πρέπει να γίνει 2,3 δισ. ευρώ για το 2014 και το 2015, και μέσα εκεί να υπάρχουν και οι ανασφάλιστοι συμπολίτες μας. Στα νοσοκομεία υπάρχει ένας προϋπολογισμός 550 εκατ. ευρώ. Αυτό το ποσό πρέπει να ανέλθει γύρω στα 700 εκατ. ευρώ ώστε αυτά τα δύο μπάτζετ (τα 2,3 δισ. ευρώ και τα 700 εκατ. ευρώ) να είναι τα ελάχιστα που μπορούν να υπάρχουν. Είναι πολύ κάτω από τον μέσο όρο της Ευρώπης και παράλληλα εξοικονομούνται πόροι για τη χώρα. Δεν γυρίζουμε στις περιόδους του πάρτι, απλώς δεν φτάνουμε σε μια απίστευτη συρρίκνωση.

Τι θα συμβεί σε αντίθετη περίπτωση; Θα έχουμε απολύσεις πολλών και σοβαρών ανθρώπων και στελεχών. Από πλευράς επενδύσεων, θα υπάρξει αναστολή κάθε επενδυτικής προσπάθειας και απόσυρση σημαντικών φαρμάκων από την ελληνική αγορά. Και για να μην παρεξηγηθώ, δεν θα αποσυρθούν φάρμακα ως αντίδραση. Οι εταιρείες είναι για να πουλάνε φάρμακα, όχι για να τα αποσύρουν. Ωστόσο, όταν πρέπει να επιτευχθεί ένας τόσο χαμηλός στόχος δαπάνης, τότε τα φάρμακα θα φτάσουν σε τόσο χαμηλές τιμές, που δεν θα μπορεί η εταιρεία να τα κυκλοφορήσει στην Ελλάδα. Ουσιαστικά η πολιτεία θα έχει πει «αποσύρετε αυτά τα φάρμακα» και θα γυρίσουμε στη δεκαετία του '70, όταν λέγαμε σε φίλους «αν πας στο εξωτερικό, φέρε μου και αυτά τα φάρμακα που δεν υπάρχουν εδώ». Δεν το αξίζουμε κάτι τέτοιο στην Ελλάδα και μπορούμε να μη φτάσουμε ως εκεί.

Για τη Novartis ποια είναι η πρόκληση; Η Novartis, ως leader του χώρου, είναι μια πολύ μεγάλη εταιρεία που την ενδιαφέρει να μεγαλώνει το μερίδιό της στην αγορά, αλλά αυτή η αύξηση δεν είναι αυτοσκοπός. Στόχος μας είναι να έχουμε όλα τα φάρμακά μας, που είναι καινοτόμα, στη διάθεση των Ελλήνων ασθενών. Από 'κει και πέρα, θέλουμε να διατηρήσουμε το καλό έμψυχο υλικό που έχουμε στη Novartis. Έχουμε εξαιρετικούς συνεργάτες και θα είναι μεγάλο το πλήγμα αν χρειαστεί να μειώσουμε προσωπικό. Το απεύχομαι και θα κάνουμε τα πάντα όλοι μαζί για να μη συμβεί κάπι τέτοιο. Σίγουρα θα προσπαθήσουμε εμείς, η ελληνική ηγετική ομάδα της Novartis, να πείσουμε τα κεντρικά μας να συνεχίσουν να επενδύουν όλο και περισσότερο στη χώρα μας. Είναι στις δικές μου προτεραιότητες και στις προτεραιότητες όλων μας. Μέσω της βιομηχανίας αλλά και του συνδέσμου, μαζί με όλους τους άλλους συνεργάτες, προσπαθούμε να πείσουμε την πολιτεία ότι είναι πολύ σημαντικό οι πολυεθνικές να συνεχίσουν να επενδύουν στην Ελλάδα.

Πώς είναι η συνεργασία σας με τον σημερινό υπουργό Υγείας; Είναι ένας ευφυής άνθρωπος που παίρνει γρήγορα αποφάσεις, νέος στον χώρο. Παίζει πολύ σημαντικό ρόλο η ομάδα των συνεργατών που θα επλέξει, ώστε να έχει τη σωστή πληροφόρηση. Πέραν τούτου, δεν είναι εύκολη η όποια συνεργασία, καθώς και εκείνος πρέπει να συμφωνήσει με το υπουργείο Οικονομικών, το Γενι-

κό Λογιστήριο του Κράτους και την τρόικα για κάλποιες αλλαγές. Προσπαθούμε να τον πείσουμε ότι πρέπει να συμφωνήσουμε σε αυτά τα ελάχιστα για το κοινό καλό, όχι του υπουργείου και το δικό μας, αλλά της χώρας και της επιχειρηματικότητας.

Αν οι Έλληνες πολιτικοί ήταν στελέχη επιχειρήσεων, θα τους προσλαμβάνατε; Όχι όλους, πολύ λίγους.

Γιατί; Ήσως να τους προσλάμβανα αν ήταν 25άρηδες. Άλλα με το μυαλό που έχουν σήμερα και τα βιώματα που έχει η πλειονότητα... ο δημόσιος τομέας ποτέ δεν έχει παραγάγει πράγματα. Ήταν προσανατολισμένος, στην καλύτερη περίπτωση, στο πώς θα ξοδέψει ή πώς θα μαζέψει τα κόστη. Στις εταιρείες είμαστε για να παράγουμε αξία, όχι μόνο για να ελέγχουμε τα κόστη. Υπάρχει διαφορετική φιλοσοφία.

Πού μεγαλώσατε; Γεννήθηκα στην Κρήτη και μεγάλωσα στο Ηράκλειο μέχρι την ηλικία των έξι ετών. Τότε ήρθαμε με την οικογένειά μου στην Αθήνα. Ο πατέρας μου, από το Λασίθι, ήταν επί χρόνια γενικός διευθυντής στο υπουργείο Εμπορίου. Κι είμαι περήφανος, γιατί, ενώ

ήταν επικεφαλής Κρατικών Προμηθειών, το σπίτι του ήταν και παραμένει στον Άγιο Παντελεήμονα.

Τι δουλειά φανταζόσασταν ότι θα κάνετε μεγαλώντας; Είχατε κάποια κατεύθυνση; Είμαι από αυτούς που δεν είχαν κατεύθυνση. Βαριόμουν τρομερά το σχολείο. Ήμουν καλός στα μαθηματικά και στη φυσικοχημεία, αλλά πολύ κακός σε όλα τα υπόλοιπα. Ως εκ τούτου, το μόνο που ήθελα ήταν να φύγω. Έτσι έκανα μόνος μου τα χαρτιά για Αγγλία και Γαλλία, χωρίς να το ξέρουν οι γονείς μου. Μια ημέρα τους ανακοίνωσα πως με δέχτηκαν στο πανεπιστήμιο και πρέπει να φύγω. Έγινε επανάσταση στο σπίτι. Ο πατέρας μου ήταν με υπογλώσσια. Αφού ξεπέρασε το πρώτο σοκ, μου είπε: «Φύγε, είμαστε εδώ και σε στηρίζουμε». Έτσι σπούδασα Χημεία στο Πανεπιστήμιο της Νίκαιας, στη νότια Γαλλία.

Πώς ήταν εκείνη η περίοδος; Πολύ ενδιαφέρουσα, γιατί ήταν πολύ δύσκολη. Έμαθα και έζησα πολλά. Ήμουν αποφασισμένος πως πρέπει να τελειώσω και να πετύχω, γιατί την απόφαση να φύγω την είχα πάρει μόνος μου. Ήταν ένα προσωπικό στοίχημα, ήταν η πρώτη απόφαση

και ίσως η μεγαλύτερη που πήρα στη ζωή μου. Μου άλλαξε τους οριζόντες. Μιλάμε για τη δεκαετία του '70, όχι να φεύγεις τώρα, που η Ευρώπη είναι γειτονιά. Τελείωσα το πανεπιστήμιο με πολύ καλό βαθμό και στη συνέχεια μέσω εξετάσεων μπήκα στο τέταρτο έτος στο Πολυτεχνείο. Από εκεί και πέρα πήρα υποτροφίες, τελείωσα στο Πολυτεχνείο, στο τμήμα των Χημικών Μηχανικών και μετά έκανα τρία μεταπτυχιακά.

Μάλλον δεν είχατε ξεκάθαρη εικόνα για τη συνέχεια εκείνη την εποχή; Όχι, στην πορεία έβλεπα. Από χημικός του πανεπιστημίου γίνεσαι ερευνητής. Μου άρεσε η χημεία, αλλά δεν ήμουν άνθρωπος του πάγκου, του εργαστηρίου. Ο μηχανικός, σκέφτηκα, είναι πιο κοντά στα μαθηματικά, έτσι διάλεξα να γίνω financial engineer. Το τελευταίο μου πτυχίο ήταν στην Οικονομία Πετρελαίων στο Παρίσι, σε ένα από τα δύο μεγαλύτερα σχολεία του κόσμου. Το άλλο είναι στο Χιούστον, αλλά δεν πήγα, και αυτό είναι ένα από τα πράγματα που θα άλλαζα, δηλαδή να πάω σε άλλη ήπειρο. Τότε δεν με ένοιαζε, δεν με πίεσε και κανείς... Έπειτα απ' αυτήν τη σχολή, δούλεψα λίγο στη Γαλλία το '85, στα διυλιστήρια της Total, και επέστρεψα στην Ελλάδα, όπου βρήκα δουλειά καθαρά από τύχη σε κάπι εντελώς διαφορετικό. Ήταν το δεύτερο μεγάλο άλμα στη ζωή μου γιατί πήγα στη L'Oréal. Μιλούσαμε τέσσερις ώρες στο γραφείο του διευθυντή, μου είπε ότι θα ξεκινήσω ως πωλητής και δεν ξέρω γιατί, αλλά είπα «ναι». Γύρισα σπίτι, το ανακοίνωσα στους γονείς μου και ο πατέρας μου ξεκίνησε πάλι τα υπόγλωσσα. Τη δεκαετία του '80 ο πωλητής ήταν συνώνυμο του πλασιέ, πόσο μάλλον ο πωλητής καλλυντικών. Ήταν, όμως, σωστή απόφαση. Η L'Oréal ήταν μεγάλο σχολείο. Πέρασα 8-9 χρόνια πολύ όμορφα.

Σας οδηγούσε το ένστικτο; Ναι, ένστικτο ήταν. Φανταστείτε ότι με προσέλαβαν και δεν ρώτησα καν για τα χρήματα. Ήμουν σίγουρος πως υπάρχει μια διαδικασία και θα έπρεπε να διαπραγματευτώ περισσότερο τη δουλειά παρά τα χρήματα. Νομίζω, τότε έπαιρνα 100.000 δραχμές.

Η επιτυχία έρχεται μόνο μέσα από τη σκληρή δουλειά; Τι ρόλο παίζει η τύχη; Η τύχη παίζει τον δικό της ρόλο, αλλά για μένα τα πιο σημαντικά είναι η σκληρή δουλειά και η επιμονή, η γαιδουρινή επιμονή. Από όταν ήμουν μικρός μού έλεγαν γι' αυτό το γινάτι μου. Όταν βάζω στόχο κάπι, δύσκολα το χάνω...

Και η καλή ομάδα; Πόσο σας έχει βοηθήσει; Ο άνθρωπος που αλλάζει βιομηχανίες εξ ορισμού δεν μπορεί να τα ξέρει όλα. Πρέπει να έχεις από νωρίς στο μυαλό σου

ότι πηγαίνοντας κάπου θα πρέπει να χτίσεις τη σωστή ομάδα, την ομάδα που θέλεις για να είσαι επιτυχημένος.

Μοιάζετε με αυτούς που επιλέγετε να συνεργάζεστε; Είναι άνθρωποι που δεν μοιάζουν μεταξύ τους και άνθρωποι που δεν μοιάζουν επαγγελματικά μ' εμένα. Δεν κάνω ποτέ παρέα με τους συνεργάτες μου, γιατί δεν «μοιάζουμε». Επίσης, δεν έχω πάρει ποτέ φίλο στη δουλειά, παρότι στην πορεία των ετών είχα πολλούς. Τους φίλους μου τους επιλέγω διαφορετικά. Αν κάποιος βάλει στη σειρά τους συνεργάτες μου, θα δει ότι συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον και ο ένας «κουμπώνει» στον άλλο. Έχουν όμως κοινά χαρακτηριστικά: Είναι έξυπνοι άνθρωποι, άνθρωποι δραστήριοι και με χιούμορ. Δεν μου αρέσει να συγκεντρώνω εξουσία. Ωστόσο, για να τη μοιράσω και για να είμαι επιτυχημένος, πρέπει να ξέρω ότι η ομάδα μου είναι καλή. Είχα την τύχη η ομάδα μου να είναι πάντα η καλύτερη της αγοράς, και αυτό το ήξεραν και το αναγνώριζαν όλοι.

Σε μια ομάδα πώς ξεχωρίζει η πιγετική φυσιογνωμία; Νομίζω ότι ένα από τα βασικά είναι η στρατηγική σκέψη. Η ικανότητα να συνδυάσει κανείς την καθημερινό-

«Η ΤΥΧΗ ΠΑΙΖΕΙ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΤΗΣ ΡΟΛΟ ΆΛΛΑ ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΤΟ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΕΙΝΑΙ Η ΣΚΛΗΡΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΟΝΗ. ΟΤΑΝ ΒΑΖΩ ΣΤΟΧΟ ΚΑΤΙ ΔΥΣΚΟΛΑ ΤΟ ΧΑΝΩ...»

τητα με το όραμα. Να βλέπει πιο μακριά στον ορίζοντα, να έχει όραμα και να το αποτνέει σε αυτά που λέει.

Ποια είναι η πιο σημαντική-κομβική στιγμή της ζωής σας, που δεν υπάρχει στο βιογραφικό σας; Όλη η ιστορία της οικογένειας. Η προσωπική διαδρομή με τη γυναίκα μου, που «έψυγε». Γνώρισα την Κατερίνα όταν πρωτοήρθα στην Ελλάδα, το '86. Η περιπέτεια της υγείας της ξεκίνησε το '96 και κράτησε έντεκα χρόνια. Ήταν μια ολόκληρη διαδρομή, παράλληλη με το λεγόμενο βιογραφικό μου, με τα παιδιά μας, με τη διαχείριση μιας τραγικής κατάστασης στο σπίτι. Στην αρχή δεν ξέραμε πότε θα «φύγει», μπαινόβγαινε στα νοσοκομεία, έκανε τέσσερις εγχειρήσεις στο εξωτερικό, χημειοθεραπείες με συχνότητα που μεταβαλλόταν ανάλογα με την έξαρση. Κατάφερε να ζήσει για δώδεκα χρόνια...

Πόσο σας επιρέασε; Πολύ, γιατί είχα απίστευτο άγχος, απίστευτες ευθύνες στο μυαλό μου, δεν ήταν χωρίς κόστος. Δεν είχαμε αδέρφια ούτε εγώ ούτε η Κατερίνα, και τότε λίγοι μπορούσανε να ασχοληθούν και να βοηθήσουν. Με έκανε να ανακαλύψω την ουσία της ζωής. Επί έντεκα χρόνια έβλεπα τι σημαίνει να παλεύεις, γι' αυτό δεν «σάλεψα» με τις επαγγελματικές επιτυχίες και κρατήθηκα στη Γη. Ισορρόπησα πολύ με την οικογένεια και τα παιδιά. Με έμαθε να κάνω αποταμίευση για τα παιδιά μου, με έμαθε να είμαι πάντα προσγειωμένος, να μην έχω εκρήξεις.

Σας βοηθούσε στις αποφάσεις; Με βοηθούσε γιατί ήταν καθαρό μυαλό. Δούλευε τα οχτώ χρόνια της αρρώστιας, ήταν το δεξί χέρι του προέδρου στη ΔΕΠΑ και ήταν πολύ δυνατή – κανείς δεν είχε καταλάβει τίποτα, ούτε καν οι γονείς της. Ήταν πολύ καλή σύμβουλος, μια γερή «άγκυρα» για τα παιδιά και μια σοβαρή σύζυγος.

Σας φοβίζουν τα θέματα υγείας; Όχι πολύ, δεν τα σκέφτομαι. Την απόφασή μου να δουλέψω σε αυτήν τη βιομηχανία την πήρα μέσα στο νοσοκομείο...

Πώς; Η επαφή με τον πρόεδρο της Novartis είχε γίνει μερικούς μήνες πριν φύγει η Κατερίνα. Άλλα τότε δεν είχα λόγο να αφήσω τον ΟΤΕ. Την τελική απόφαση την πήρα όταν εκείνη ήταν στο κρεβάτι και τη ρώτησα τι θα κάνουμε...

Είναι σημαντική η γνώμη των άλλων; Πάντα αποφασίζω μόνος μου, αλλά ακούω πολύ τι έχουν να πουν οι άλλοι. Αυτό συμβουλεύω και τους συνεργάτες μου: να ακούν τι λένε και οι άλλοι στα meetings. Ακούω, αλλά δεν παίρνω όρκο πως ακολουθώ.

Ως χημικός, λοιπόν, ποια είναι η μαγική συνταγή της επιτυχίας; Να μην έχεις άγχος για το πού θα βρίσκεται

σε τρία χρόνια, δηλαδή στην ερώτηση «τι θες να κάνεις ύστερα από τρία έως πέντε χρόνια;» να μη δίνεις απαντήσεις όπως «διευθυντής». Είναι λάθος και η ερώτηση και η απάντηση. Να έχεις ένα όραμα, να εμπλουτίζεις το βιογραφικό σου, αυτό θα είναι το πάγιό σου. Η καριέρα είναι μαραθώνιος και όχι αγώνας 100 μέτρων. Επίσης, να μην υπερεκτιμάς τον εαυτό σου. Δεν με έχει πει ποτέ κανείς υπερόπτη και με έχει βοηθήσει αυτή η πολυσυλλεκτικότητα στις εμπειρίες και τη γνώση, αλλά δεν ξέρω αν είναι συνταγή επιτυχίας. Έχω φίλους επιτυχημένους, οι οποίοι όμως είναι εδώ και 30 χρόνια στον ίδιο τομέα. Εγώ δεν θα μπορούσα να το κάνω...

Και ποιο είναι το «φάρμακο» για την ελληνική κρίση; Θα πρέπει η γενιά των σημερινών 55-65 ετών να δώσουν τη σκυτάλη στους 30άρηδες. Οι οποίοι έχουν άλλα μυαλά και άλλον ορίζοντα. Ο 60άρης έχει έναν πολύ βραχυπρόθεσμο ορίζοντα. Ο 30άρης θέλει να χτίσει στη χώρα τα επόμενα χρόνια, οπότε έχει διαφορετική ατζέντα και άλλα βιώματα από αυτά που είχαμε τα τελευταία 20 χρόνια, εμείς της γενιάς των 50 συν.

Έχετε δει στη χώρα καινοτόμες ιδέες και νέους ανθρώπους που τους ξεχωρίζετε; Υπάρχουν αρκετές startups που έχουν ξεφυτρώσει στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Υπάρχουν λαμπρά μυαλά στη χώρα που προέρχονται από τα ελληνικά πανεπιστήμια. Πρέπει, όμως, να επανασυνδεθεί η ακαδημαϊκή εκπαίδευση και κοινότητα με τον επιχειρηματικό χώρο. Στον ΣΦΕΕ τρέχουμε ένα πρόγραμμα καινοτομίας, το innovation project, με το οποίο δίνουμε κίνητρα σε νέους να καταθέσουν προτάσεις για την υγεία και να πάρουν ένα πρώτο «χαρτζλίκι», κάποιες δεκάδες χιλιάδες ευρώ, για να ξεκινήσουν. Με αυτό το μικρό εφόδιο προσπαθούμε να τους συνδέσουμε με τη βιομηχανία μας εντός και εκτός Ελλάδας. Ξεκινήσαμε πέρυσι, πάμε πολύ καλά, και αυτό είναι ένα μικρό παράδειγμα ότι υπάρχουν καλές προτάσεις και λαμπρά μυαλά που μπορούν να συγκεντρώσουν κεφάλαια για να στήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις.

Έχετε δύο μεγάλα παιδιά. Με τι ασχολούνται; Ο μεγάλος είναι 23 και ο μικρός 20. Ο μεγάλος τελειώνει το Πολυτεχνείο, ηλεκτρολόγος, ο μικρός είναι στην ΑΣΟΕΕ, στο τρίτο έτος. Είναι φοιτητές και οι δύο στην Ελλάδα. Ήταν δική τους επιλογή. Αρχίσαν από την Ελλάδα, αλλά ανήκουν στη γενιά που δυστυχώς ή ευτυχώς θα φύγουν έξω και ελπίζω να γυρίσουν να δουλέψουν στη χώρα τους τα επόμενα χρόνια. Είναι πολύ καλοί. Αισθάνομαι τυχερός και για τους δύο.

Τι συμβουλές τους δίνετε; Να μην ακούνε τον πατέρα τους, να πάρουν τις δικές τους αποφάσεις. ■